

Λουσινιανός και ὁ Γεώργ. Ἰωαννίδης. Μεθ' ὃ δ' Χ. Φιλητάς ἀπήγγειλε λόγον, ἐν ᾧ ἐξήρει τὸ αἴσιον τῆς ἡμέρας μετὰ τοσοῦτων αἰώνων περιπετείας και ἔθνικα δυστυχήματα. Ἐπευφήμησεν ἡ ὀμήγυρις, και τῇ προσκλήσει τοῦ ἄρχοντος οἱ πάντες μετέβησαν εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναόν, ἔνθα δοξολογίας γενομένης ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ κλήρου ὁ Σ. μητροπολίτης Κερκύρας Μακάριος ἀπήγγειλε τὴν ἐπομένην εὐχὴν και ὑλόγησε τὴν ἵδρυσιν τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας: «Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸν Σολομῶντα διδάξας, ὁ φωτίσας τοὺς ἁγίους σου μαθητὰς και ἐξ ἁλιέων θεολόγους αὐτοὺς και κήρυκας τῶν μεγαλειῶν σου ἀναδείξας, Θεὸς τοῦ παντός, ἔπι δε ἐπὶ τὰς ἰκεσίας ἡμῶν τῶν ταπεινῶν δούλων σου, και ἐπάκουσον ἡμῶν δεομένων τῆς σῆς ἀγαθότητος ὑπὲρ τοῦ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος σου συσταθέντος Πανεπιστημίου, πρὸς φωτισμὸν παντός τοῦ λαοῦ σου, και διαφύλαξον αὐτὸ στερεόν, ἀκλόνητον και ὑπεράνω πάσης ἀντικειμένης ἐπιρρείας. Κραταίωσον τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα ἡμῶν προστάτην, τὸν ἀείποτε ἐπαγρυπνοῦντα ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως και παντοιοτρόπου εὐτυχίας τοῦ κράτους τούτου. . . Ἀπόδος τὴν εὐλογίαν σου και τὰς ἀμοιβὰς τῷ ἐντιμοτάτῳ ἄρχοντι και διθυνητῆρι τοῦ Πανεπιστημίου τούτου, κόμητι Φριδερ. Γυϊλφόρδω, τῷ ἀπείρου κατατρίψαντι πόνους ἐπὶ τῇ συστάσει τούτου πρὸς βελτίωσιν και φωτισμὸν τῶν κατοίκων τοῦ κράτους τούτου. Δὸς πνεῦμα σοφίας πᾶσι τοῖς διδασκάλοις, και φώτισον διὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου σου πνεύματος τὸν νοῦν πάντων τῶν μαθητῶν, ὅπως φωτισθέντες δοξάσωσι τὸ πανάγιον ὄνομά σου. Σὺ γὰρ ἡ πηγὴ πάσης σοφίας, και Σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων».

Μετὰ μεσημβρίαν ἐν αἰθούσῃ λαμπρῶς κεκοσμημένη παρετίθετο τράπεζα εἰς πλείονας ἢ ἑκατὸν κεκλημένους· προπιόντος τοῦ ἄρχοντος ὑπὲρ τοῦ προστάτου βασιλέως και τοῦ προστατευομένου Ἰονίου κράτους, ὁ Α. Μ. Ἀρμοστής Σιρ Φριδερ. Ἄδαμ ἔκαμε πρόποσιν ὑπὲρ μακροβιότητος τοῦ ἄρχοντος και παγιώσεως τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, ἐνθουσιωδῶς τῶν συνδαιτυμόνων ἐπευφημούντων. Ἡ χαρὰ ἡ πληροῦσα τὴν καρδίαν τοῦ Γυϊλφόρδου ἐξεδηλοῦτο εἰς πάντα λόγον ἐξερχόμενον τῶν χειλέων του, και ἀπερίγραπτος ἀληθῶς ἦν ἡ κοινὴ ἀγαλλίασις ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ τῆς Ἀκαδημίας συστάσει.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ¹

Φίλτατε,

Ποῦ λοιπὸν ἐμείναμεν εἰς τὴν τελευταίαν ἐπιστολήν μου; Ἄ! ναί. Ἐγὼ μὲν ἔμεινα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, τρωγαλίζων τὸν ξηρὸν ἄρτον τοῦ Βόρμς, και κορηννύμενος ἐκ τῆς ἐξαισίου

1. Ἰδὲ σελ. 658.

θέας τῶν Παραρρήνιων, οἱ δὲ συμπλῶται μου ἔμειναν εὐωχοῦμενοι εἰς τοῦ πλοίου τὰ κοῖλα, ὅθεν ἀνέβαινον πρὸς ἐμὲ τῶν ἐρώντων οἱ ψιθυροί, τῶν παροψίδων και ποτηρίων ἢ μουσικῆ και τῶν ὄψων ἢ κνίσσα. Τότε κατὰ πρῶτον ἔλαβον τὴν πείραν ὅτι και ὁ στόμαχος ἔχει φθόνον.

Εἶχον δ' ἄρχισαι ἐκπληττόμενος ὅτι, ἐν ᾧ τὰ πάντα ἐν τῷ κόσμῳ ἔχουσι τέλος, τὸ ἐρεθιστικὸν μόνον ἐκεῖνο συμπόσιον ἦτον ἀτελεύτητον, ὅτε ἤκουσα τρυγμὸν καθεδρῶν μετακινουμένων, και πρῶτη ἐφάνη ἀναδύουσα ἐκ τῆς ἀναβάθρας ἡ Βέρθα.

— Ἡ Λωρελάυ! ἀνεφώνησεν ἄμα ἐπάτησε τὸ κατάστρωμα.

— Ἡ Λωρελάυ; εἶπεν ἐρωτηματικῶς συγχρόνως και θαυμαστικῶς ὁ σύζυγός της, ἀκολουθῶν αὐτὴν κατὰ πόδας.

Και πάντες οἱ δαιτυμόνες τοῦ μεγάλου γεύματος ἐξώρμων ἀλληλοδιαδόχως, και οὐδεὶς ἔθετε τὸν πόδα εἰς τὸ κατάστρωμα χωρὶς νὰ προσφέρῃ τὰς λέξεις: Ἡ Λωρελάυ.

Πλησιάζας δὲ και ἐμὲ ὁ φιλόλογος, «Λωρελάυ» μοι εἶπε κινῶν τὴν κεφαλὴν, και ἐγὼ, ἵνα μὴ καταγελασθῶ ἐπ' ἀγνοίᾳ, «Λωρελάυ» ἀπήντησα μηχανικῶς, και ὑποπτεύων ὅτι ἦτον ὑποχρεωτικὴ τις εὐχὴ μετὰ τὴν ἐστίασιν, ἦν ὅμως ἄλλοτε δὲν εἶχον ἀκούσει. Ἄλλ' ἀμέσως εἶδον ὅτι ἠπατώμην, διότι πάντες, εἴτε ἐγνωρίζοντο εἴτε μὴ, ἐδίδον ἀλλήλοις τὰς χεῖρας, ἐπιφωνοῦντες τὸ εἰθισμένον: «Γεῦμα», ὅπερ δηλοῖ εἰς τὴν λακωνικὴν γλῶσσαν τῶν κεκορησμένων: «Ὁ Θεὸς δοίη ὑμῖν αἴσιον και ὑγιᾶς τὸ γεῦμα!» Ἐπομένως, θεὸς κατὰ μέρος τὴν φυσικὴν μου δειλίαν, τὴν κυρίαν Βέρθαν, ἥτις και αὐτὴ μὲ προσεφώνησε διὰ τοῦ μυστηριώδους «Λωρελάυ», ἐτόλμησα ἰδιαιτέρως νὰ παρακαλέσω νὰ μοι εἰπῆ τί σημαίνει ἡ λέξις.

— Τὸ ἀγνοεῖτε! εἶπεν ἐκπεπληγμένη. Ἄ! λητημῶν ὅτι δὲν εἴσθε Γερμανοί. Βλέπετε πρὸς τὰ δεξιὰ τὸν τραχὺν βράχον, αὐτὸν ὅστις βυθίζει τοὺς πόδας του εἰς τὸν ποταμόν. Ἐκεῖ ἐπάνω διητᾶτο ἡ Λωρελάυ, νύμφη θαυμαστῆς ὠραιότητος, ἔχουσα γλαυκοὺς και διαυγεῖς τοὺς ὀφθαλμούς ὡς τὸ κῦμα τοῦ Ῥήνου, χρυσοῦν τὴν ἠπλωμένην κόμην ὡς τοὺς ὠρίμους ἀστάχεις τῶν πέριξ ἀγρῶν, τὴν φωνὴν μελωδικὴν ὡς τῶν ἀηθῶνων αἰτῖνες ψάλλουσιν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ...

— ὦ! τὴν γνωρίζω! διέκοβα μετ' ἀπερισκέπτου ἐνθουσιασμοῦ.

— Τὴν γνωρίζετε λέγετε! εἶπεν ἐκπληττόμενη ἡ Βέρθα.

Και εὐτυχῶς ὅτι τὸ εἶπε, διότι μ' ἐκόλυσε νὰ ἐκστομίσω ἀπρεπῆ ἀνοησίαν ἣν εἶχον εἰς τὸ ἄκρον τῶν χειλέων, και ἦν δὲν ἤξεύρω ἂν δὲν εἶχον ἤδη προδώσει οἱ ἐπὶ τῆς ὀμιλοῦσης στήριζόμενοι ὀφθαλμοί μου, — και ταῦτα ἐμπρὸς τοῦ φιλόλογου. Συνελθὼν ἐπομένως ἀπήντησα

— Τὴν γνωρίζω βεβαίως· εἶναι ἡ ἡμετέρα, τοῦ Ὀμήρου ἡμῶν ἢ Σειρήν.

— Ὁρθότατα, ἀπεκρίθη ἡ Βέρθα, διότι καὶ ἡ Ἀωρελαῦ, ὁσάκις πλοῖον προσέπλεεν, ἔψαλλε τὰ γλυκύτερα ἄσματά της, εἴλικε ναύτας καὶ πηδαλιούχους, τὸ πλοῖον προσκράσσον εἰς τὸν βράχον κατεποντιζέτο, καὶ οἱ πλείοντες ἐγίνοντο θυμὰ της.

— Πῶς ἤλλαξαν οἱ καιροί! ἐτόλμησα νὰ ἐκφωνήσω. Τώρα ὁ βράχος ἐκεῖνος εἶναι ἐρημος καὶ ἀκίνδυνος, αἱ δὲ Σειρήνες, αὐταὶ πλέουσιν ἐπὶ τῶν ἀτμοκινήτων.

— Ἀληθῶς, διέκοψεν ὁ φιλόλογος, φρονῶν ἴσως ἀναγκαῖον νὰ δώσῃ ἐμβριθεστέραν στροφὴν εἰς τὸν διάλογον, ὁ μῦθος τῆς Ἀωρελαῦ ἐστὶν οὐδεὶς ἕτερος ἢ ὁ Ὀμηρικὸς τῶν Σειρήνων, καὶ ὁ βράχος οὗτος εἶναι πολύτιμον μνημεῖον ἀρχαιοτάτης ἐπενεργείας τοῦ μακρὰν ἀκτινοβολούντος Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἐπὶ τῆς ἐν νυκτὶ βαρβαρότητος βεβουθισμένης Γερμανίας κατὰ χρόνους οὓς δὲν γνωρίζει ἡ ἱστορία.

Ἐν τούτοις διάφοροι ἐκ τῶν γνωρίμων τοῦ φιλολόγου εἶχον συσπειρωθῆ περι ἡμᾶς, καὶ μετὰ τὰς ἀναγκαῖας ἀντιπαραρσιάσεις, μετεῖχον τῆς συνδιαλέξεως, διότι «ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο», ἐθεώρουν ἀναγκαῖον εἰς τὴν χώνευσιν ν' ἀμβλύνωσι τὴν δξύτητα τῶν τρυφερῶν αἰσθημάτων διὰ τινων σπουδαιολογιῶν. Ἐν αὐτοῖς δ' ἦτο καὶ τις πρσσύτης, οὐχὶ νεόγamos οὗτος, μυστικοσύμβουλος δὲ δὲν ἤξευρω τίνος, ἢ μάλλον οὐδενός, διότι οὗτος ἐστὶ συνθηστάτος κενός τίτλος ἐν Γερμανίᾳ. Οὗτος δὲ, ἀπαντῶν εἰς τὸν φιλόλογον,

— Εἰς τοσαύτην ἀρχαιότητα, εἶπε, δὲν νομίζω ὅτι πρέπει ν' ἀναγάγωμεν τὴν ἐπιρρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπὶ τῶν χωρῶν τούτων. Οἱ Ῥωμαῖοι, ὧν μεγάλη λεωφόρος ἦτον ὁ Ῥῆνος, ἐῤῥίψαν ἐνταῦθα σπέρματα ἑλληνικῶν μύθων, ὧν τινὰ ἐῤῥίζωσαν καὶ ἐβλάστησαν. Καὶ πολλῶν τῶν μύθων τούτων πολὺ μακροτέρα δύναται νὰ καταδειχθῆ ἡ ὁδοιπορία, ἐκ τῆς ἐνδοτάτης Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐκεῖθεν μετὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν λεγεῶνων εἰς τὴν ἀγρίαν Εὐρώπην.

— Ἐξαίρω τὰς Σειρήνας, εἶπεν ἡ Βέρθα. Τόσον χαρίεντα μῦθον δικαιολογεῖ μόνον ἡ ὠραιότης τῶν Ἑλληνικῶν νήσων. Μετεφυτευθῆ δὲ καὶ εἰς τὸν Ῥῆνον, διότι αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει χώρα ἐφάμιλλος, ἔχουσα τοὺς γραφικὸὺς τούτους λόφους μετὰ τῶν ἀμιμήτων αὐτῶν ἐρειπίων.

— Προσέξατε, Κυρία, εἶπεν ὁ μυστικοσύμβουλος. Ἐγετε Ἑλλῆνα ὅστις σὰς ἀκούει. Ἐμπρός του μὴ ὀμιλεῖτε περὶ ἐρειπίων. Ὁ κύριος οὗτος, ἀναπολῶν τὰ ἐρείπια τῆς Ἑλλάδος, πρέπει νὰ μᾶς οἰκτερῆ ὅταν ἀκούῃ ν' ἀναφέρωμεν τὰ ἡμέτερα.

— Ὡ! παντάσιν! ἐνόμισα φιλόφροσύνης καθῆκον νὰ ὑπολάβω.

— Ναι, ναι, μοὶ ἀντέταξεν ὁ ζωηρὸς γέρον. Ἦμην εἰς τὴν Ἑλλάδα, προσεκύνησα τὸν Παρθενῶνα καὶ τὰ Προπύλαια, περιηγήθην τὴν Πελοπόννησον.

Καὶ πρὸς τὴν Βέρθαν ἀποταθεῖς,

— Βεβαίως γνωρίζετε, Κυρία, τῆ εἶπε, γυναῖκας αἰτινες ἐξαισίου ὠραιότητος οὕσαι ἐπὶ νεότητος, διατηροῦσι μέχρι βαθέος γήρως πᾶσαν τὴν ἀρμονίαν τῶν χαρακτήρων, τὴν ἐρασμιότητα τοῦ μειδιάματος, ἀντικαταστήσασαι τὴν χρυσὴν κόμην δι' ἀργυρᾶς, τὴν χάριν διὰ μεγαλοπρεπειᾶς, τὴν νεανικὴν φαιδρότητα διὰ συμπαθοῦς μελαγχολίας, σέβας ἐπιβαλλούσης. Τὸ βλέμμα τῶν δὲν ὀμιλεῖ πλέον περὶ ἔρωτος, ἀλλὰ περὶ ἀθανασίας. Τοιαῦτα τὰ ἐξαίσια τῆς Ἑλλάδος ἐρείπια, περὶ ὧν, ὅτε τις ἀπαξ τὰ ἰδῆ, ὄνειροπολεῖ δι' ὅλης του τῆς ζωῆς.

— Ἀλλὰ καὶ τὰ ἐδικὰ μας... ἠθέλησε νὰ εἰπῆ ἡ Βέρθα.

— Τὰ ἐδικὰ μας; διέκοψεν ὁ μυστικοσύμβουλος. Ἄν ποτε ἀπνητήσατε παρηκμακότα, κατεσκληκότα ἐσχατόγηρων, οὐ κατέρβρυσαν ὀδόντες καὶ κόμη, ἐξ ἐκείνων οὓς οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιάται θὰ ἐῤῥιπτον εἰς τὸν Κεάδαν, τοιαῦτα εἰσὶ τὰ ἐδικὰ μας ἐρείπια, πλίνθοι πηλόκτιστοι, ἃς σκορπίζει τοῦ διαβάτου ὁ πούς, ἐν ᾧ τὰ ἐκ στίλβοντος μαρμάρου λελαξευμένα τῆς Ἑλλάδος ἐκεῖνα ἀψηφοῦσι τοὺς αἰῶνας, καὶ μόλις κατίσχυσεν αὐτῶν ἡνωμένη τῶν σεισμῶν καὶ τῶν βαρβάρων ἡ βία.

— Ἀλλὰ, ὑπέλαβον ἐγὼ, ἀνανδρον νομίσας ν' ἀφήσω ἐκ πατριωτισμοῦ τὴν Βέρθαν νὰ ὑποστῆ παντελῆ ἤτταν, καὶ τὰ πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν ταῦτα, οἷα δῆποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ πρώτη οἰκοδομή των, στέφουσι γραφικώτατα τούτους τοὺς λόφους καὶ συμπληροῦσι τῆς φύσεως τὸ καλλιτέχνην διάγραμμα, πρὸς τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς συνάδοντα. Καὶ εἰς τὴν φαντασίαν δ' ἐξεγείρουσι εἰκόνας παρελθόντων καιρῶν, ὅτε οἱ ἄτρομοι ἵπποταὶ εἶχον τὰ φρούρια ταῦτα φωλεὰς των, ἐκεῖθεν ἐπισκοποῦντες τοῦ Ῥῆνου τὸν ροῦν.

— Καὶ λεηλατοῦντες τοὺς διαπλέοντας, διέκοψεν ὁ ἀνηλεὲς φιλέλληνας, καὶ πρὸς ἀλλήλους μαχόμενοι διὰ τὴν διανομὴν τῶν λαφύρων. Προτιμῶ τοὺς ἥρωας τῆς παναρχαίου σας ἐποχῆς, τοὺς εὐγενῶς συνάμα καὶ ποιητικῶς μαχομένους κατὰ θηρίων καὶ κατὰ κακούργων. Ὅτι ὅμως τὰ λείψανα ταῦτα ἀρχαιοτέρων καιρῶν, ὧν τὴν σχετικὴν καλλονὴν ἐν τῇ σκηνογραφίᾳ δὲν προτιθεμαι ν' ἀρνήθω, συνάδουσι ἀποκλειστικῶς πρὸς αὐτῆς τὸν χαρακτῆρα, τοῦτο μ' ἐπιτρέπετε νὰ μὴ τὸ δεχθῶ τοσοῦτον ἀπολύτως. Δὲν ἤξευρω ἂν, πρὶν καταβῶμεν εἰς τὴν τράπεζαν (δὲν ἤξευρε πόσον δίκαιον εἶχε μεταχειριζόμενος τὸ πρῶτον πρόσωπον), παρετηρήσατε περὶ τὸ Βίγγεν, ἀριστερῶς, εἰς τὴν ὄφρυν τῶν λόφων τε-

τράστυλον ναύσκον Ἑλληνικόν, κόσμημα, ἐνω-
εῖται, ἐσχάτως ἀνεγερθὲν, καὶ ἄλλο ῥυθμοῦ ὁ-
μοίου ὀλίγον ἐνδοτέρω, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχτης.
Ἄν τὰ εἶδετε, δὲν σᾶς ἐφάνησαν βεβαίως παρα-
ελάπτοντα τὴν σκηνογραφίαν.

Παραελάπτοντα! Μετὰ πόσης χαρᾶς ἤκουσα
τὰς λέξεις ταύτας τοῦ ἐνθουσιώδους συνοδοιπό-
ρου μου! Διότι τὰ εἶχον ἰδεῖ, καὶ ἡ θεὰ των μὲ
εἶχε συγκινήσει, καὶ μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἐβλεπον
τὸν Ἑλικῶνα ἐμπρὸς μου, ὅτι αἱ Μοῦσαι κατῶ-
κουν ἐκεῖ, ὅτι ὁ Θῦρσις καὶ ὁ Μενάλκας κατῶ-
κουν τὰ δάση των, καὶ θεωρία ἦτι ἐμελλεν ἐν
αὐλοῖς καὶ κιθάραις νὰ προκύψῃ ἐκ τῶν κοιλά-
δων των.

— Διακατῆ ἐπιθυμίαν ἔχω, εἶπεν ἡ Βέρθα, νὰ
ἰδῶ τὰ θαυμάσια τῆς Ἑλλάδος λειψάνα, καὶ τὸ
στάδιον ἡμῶν ἐλπίζω μίαν ἡμέραν ἐκεῖ νὰ μᾶς
φέρῃ. Ἐγὼ σχεδὸν καὶ τὴν ὑπόσχεσιν τούτου.

Καὶ τὸ βλέμμα τῆς ἐστράφη ἐρωτηματικὸν
πρὸς τὸν νέον τῆς σύζυγον, ὅστις διὰ μειδιάμα-
τος ἔδωκε τὴν ἐπικύρωσιν.

— Ἀλλὰ, ἐξήκολούθησε, δὲν δύναμαι ν' ἀρ-
νηθῶ τὸν θαυμασμόν μου καὶ εἰς ταῦτα ἃ πα-
ρρηχόμεθα. Ἰδέτε τοῦτο ἐκεῖ. Ἡ συνεχὴς σειρὰ
τῶν ὄξυτμητῶν ἀψίδων του δὲν φαίνεται ὡς ἐν-
τεχον περιήκον συμπληροῦν τὸ μαλακὸν τοῦ
λόφου διάγραμμα; Δὲν ἤξεύρω πῶς μετὰ τῶν
ὕψηλων ἐξοχῶν του ἀνατείνεται καὶ τὸ αἰσθη-
μὰ μου πρὸς οὐρανόν, καὶ ἡ θεὰ του μοὶ ἐμπνέει
αἰσθημα εὐλαθείας.

— Καὶ δικαιοῦτατα, εἶπεν ὁ γέρον, διότι εἶ-
ναι ἐρείπιον ἐπισήμου μοναστηρίου ἐγκαταλει-
φθέντος καὶ κρημνισθέντος ἐπὶ τῶν πρώτων χρό-
νων τῆς διαμαρτυρήσεως.

— Εἶσθε βέβαιος ὅτι δὲν τὸ ἐκρήμνισεν ὁ
Βισμάρκ; ἠρώτησεν εἰς ἐκ τῶν παρισταμένων νέων,
ὅστις, ὡς ἔμαθον, ἦτο βουλευτὴς τῆς Ἀλσατίας.

— Εἰμὶ ξένος εἰς τὰ πολιτικά, ἀπεκρίθη ὁ
μυστικοσύμβουλος. Μοὶ φαίνεται ὅμως ἐν γένει
ὅτι κατακρίτος δὲν εἶναι τῆς Πρωσσίας ὁ ἀρ-
χιγραμματεὺς θέλων ν' ἀποδώσῃ τὰ τοῦ Καίσα-
ρος Καίσαρι, καὶ νὰ περιστείλῃ ἐντὸς τῶν ἀμοι-
βαίων ὀρίων τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν πολιτείαν.
Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δίκαιον νὰ τὸν κατηγορή-
σωμεν καὶ ὡς ἀνατροπέα τῆς θρησκείας καὶ ὡς
κατεδαφίζοντα τὰ μοναστήρια.

— Νὰ τὸν κατηγορήσωμεν; ἀνέκραξέ τις
ὅστις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν εἶχεν ἀνα-
μιγῆ εἰς τὴν συνδιάλεξιν. Στέφανον ἀμάραντον
θέλει διὰ τοῦτο τῷ πλέξει ἡ ἱστορία, ἡ μᾶλλον
ἤθελε τῷ πλέξει, ἂν εἶχε τὴν γενναιότητα τοῦ
νὰ πράξῃ ὅτι τῷ ἀποδίδεται. Ὁ ἂν ἠπυρέτει τὴν
ἀνθρωπότητα καὶ τὴν θρησκείαν, ἂν κατέστρεφε
τὰ καταγῶγια ταῦτα τῆς δεισιδαιμονίας.

— Ἡ σπουδὴ του, καθ' ὅσον ἤξεύρω, ὑπέλα-
βεν ὁ πρεσβύτερος, δὲν εἶναι ζήλος ἱεραποστολι-
κός, καὶ ἂν ἠθέλησε νὰ κωλύσῃ τὴν εἰσπήδησιν

εἰς τὰ τῆς πολιτείας ἀρχῆς ξένης, ἥτις μετὰ
τῆς θρησκευτικῆς συνδέει καὶ πολιτικὴν ἐξου-
σίαν, δὲν διενοήθη ὅμως νὰ καταστρέψῃ καὶ ὅ,τι
ἐκατομμύρια θεωροῦσιν ἱερὸν καὶ σεβαστὸν, ὡς
καὶ δὲν ἀνεκώχησεν ἐξ ἐλλείψεως γενναιότητος,
ἀλλ' ἵνα μὴ ὑπερβῇ τὸν ἀναγκαῖον ὄρον.

— Ἐκατομμύρια ἀδελφῶν δυστυχῶς πεπλα-
νημένων ἐν τῷ σκότει τῶν προλήψεων, ὑπέλα-
βεν ὁ ἄλλος, μὴ περιμείνας τὸ τέλος τῆς ἀνω-
τέρω φράσεως. Εἰκάζω ὅτι εἶσθε καθολικός, ἐγὼ
δὲ εἰμὶ ἱεραπόστολος Ἀμερικανός, καὶ ἱερὰν θε-
ωρῶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ καθῆκόν μου νὰ κρατῶ
ὕψηλὰ τὸν δαυλόν τῆς πρὸς πάντας, μάλιστα
πρὸς ἐτεροδοξοῦντας, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας των.

— Καθολικός δὲν εἰμαι, ἀλλ' οὔτε ἱεραπό-
στολος, ἀπεκρίθη ὁ μυστικοσύμβουλος· τὴν ὑπε-
τέραν ὅμως λατρεύω πρὸς τὴν ἀλήθειαν οὐ μόν-
ον ἐπανῶ καὶ σεβομαι, ἀλλὰ καὶ τὴν συμμε-
ρίζομαι. Ἐν ὅμοις ἀκόμη· εἶσθε τόσον πεπει-
σμένος ὅτι εἰς τὸ δόγμα σας ἔγκειται ἡ ἀλή-
θεια;

— Τοῦλάχιστον τὸ πιστεύομεν, εἶπεν ὁ ἱερα-
πόστολος, καὶ ἐπομένως καθῆκον φιλαδελφίας
μᾶς ἐπιβάλλει νὰ μεταδίδωμεν αὐτὸ καὶ εἰς
τοὺς ἄλλως δοξάζοντας, ἵνα τοὺς σώσωμεν ἐκ
τοῦ ὃ ἡμεῖς ἐκλαμβάνομεν ὡς ψεῦδος.

— Αὐτὴν περίπου ταύτην τὴν ἀπάντησιν, ἀ-
πεκρίθη ὁ γέρον, ἔλαθόν ποτε παρ' ἱεραποστό-
λων, Ἀμερικανῶν ὡς ὑμᾶς, ἀλλ' Ἀγγλικῆς οὐχὶ
Γερμανικῆς φυλῆς, οὐς πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὅταν
ἐκ δευτέρου ἐπεσκεπτόμην τὴν Ἑλλάδα, ἀπήν-
τησα ἐν τῷ ἀτμοπλοῖῳ, ἀπερχομένους τοὺς μὲν
εἰς Σερβίαν καὶ ἄλλας Σλαβικὰς χώρας, τοὺς δὲ
εἰς Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Ἀρμενίαν, καὶ τινες νο-
μίζω καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, πρὸς χριστιανικοὺς
λαοὺς, οὓς ἤθελον ν' ἀποσπάσωσιν ἐκ τῆς κα-
κοδοξίας. Ἐνα τῶν κυρίων τούτων ἠρώτησα εἰς
τὴν δόγμα αὐτὸς ἀνήκεν;— Ἐννοεῖται, μοὶ εἶ-
πεν, ὅτι εἰς τὸ Ἀγγλικανόν, τὸ τῆς καθιδρυμέ-
νης ἐκκλησίας.— «Τότε θαυμάζω, τῷ ἀπεκρί-
θην, τὴν ὑπερβολὴν, τὴν σατάλην τοῦ ζήλου
σας: Ὁ γείτων σας ἐν Νεοβοράκῳ, ὁ κατοικῶν
δεξιῶς τῆς οἰκίας σας, πέπεισμαι ὅτι εἶναι Πρε-
σβυτεριανός, Εὐαγγελικός δ' ὁ πρὸς τὰ ἀριστερά,
καὶ τῆς Ἰψήλης ἢ τῆς Ταπεινῆς ἐκκλησίας ὁ
ἀπέναντί σας ἢ ὁ ὀπίσω σας. Τί δὲν ἀρχεσθε ἀφ'
ἐνὸς ἐξ αὐτῶν νὰ τὸν μεταπέιστε εἰς τὴν ὑπε-
τέραν ἀλήθειαν, καὶ ἔπειτα ἀλληλοδιαδόχως νὰ
μεταβῆτε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους; Ἀλλὰ φοβοῦμαι
ὅτι ἂν οἱ γείτονές σας εἰσὶ σκληροτράχηλοι ὡς
ἐμὲ, τὸν βίον ὅλον θὰ κατετρίβετε χωρὶς οὐδ'
ἓνα νὰ κατηγήσθε. Εἰμὶ Διαμαρτυρούμενος, τοῦ
μετετέρου δόγματος, καὶ εἰς αὐτὸ θὰ ἐμμένω.
Ἀλλὰ καὶ Καθολικός ἂν ἦμην, ἢ Ἑλλήν, ἢ Ἀρ-
μενιος, τὸ αὐτὸ θὰ ἔπραττον, καὶ πάσα ὑμῶν
ἢ πεπαιδευμένη εὐγλωττία θ' ἀπέβαινε ματαία
ἵνα μὲ πείσῃ ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται

ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ οὐχὶ ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς, ἢ τ' ἀνάπαλιν, καθ' ὅσον εἰμὶ καὶ θέλω μείνει πεπεισμένος ὅτι οὐδὲ σεῖς τὸ ἤξευρετε. Σπουδαῖον φρονεῖτε νὰ ταῖς διδάξητε ὅτι εἶναι ἀσέβεια νὰ σέβωνται τὰς εἰκόνας καὶ τοὺς ἁγίους. Ἦθελον νὰ σὰς ἰδῶ τί θὰ ἐλέγετε ἂν τις ἐτόλμα ἐμπρός σας νὰ ἐξυβρίσῃ τὴν φωτογραφίαν τοῦ ἀποθανόντος πατρὸς σας, νὰ κακολογήσῃ τὸν ἐνάρετον φίλον ἢ ἀγαπάτε καὶ σέβασθε. Ἴσως ἄλλοι εὐαθεστεροί μου δεχθῶσι τὸν σπόρον ἢ ἐν αὐτοῖς σπείρετε. Τί θὰ φυῆ ἐξ αὐτοῦ; Ζιζάνια. Θὰ χωρισθῇ υἴος ἀπὸ πατρὸς, συμπολίτης ἀπὸ συμπολίτου. Ἄλλ' ἐρρήθη: «Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον γίνεται». Ἰδέτε περίξ σας ποῦ σήμερον ἐξοκέλλει ἡ κοινω- νία. Πᾶσα πίστις καταρρέει εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς ἀδιαφορίας. Ὅταν διὰ νὰ διορθώσῃτε ἓνα λίθον ὅστις εἰς ὑμᾶς φαίνεται οὐχὶ εἰς τετραγώνον τετραγώνος, σαλεύετε τὰ θεμέλια, καταρρίπτετε εἰς ἐρείπια καὶ τὰ ἔτι ὑφιστάμενα μέρη τοῦ οἰκοδομήματος. Ὅχι Πρεσβυτεριανὸν ἢ Καθολικὴν, ἢ Ἑλληνικὴν ἢ Καθολικὴν, ἀλλ' οὐδ' Ὀθωμανὸν ἢ Ἰσραηλίτην ἂν ἀπαντήσητε, μὴ κλονίζετε τὰς πεποιθήσεις του. Πιστεύει ὅπως δῆποτε εἰς Θεόν; Μέγα τὸ κέρδος. Ἐταράξατε τὴν πίστιν του; Τὴν ἀντικαθιστᾶ ἀθεῖα.

Ταῦτα σοὶ σημειῶ ἐξ ὅσων ἔλεγεν ὁ ἀγαθὸς σύμβουλος, διότι τινὰ θίγουσιν τὸν πολύκροτον ἠθικῆς καλλιέργειας πόλεμον (κου.τσοῦρκαμπφ), ὅστις ἐστὶ πρὸς τὸ παρὸν τὸ ζωτικώτατον τῶν ἐνταῦθα ζητημάτων, οὗ ἄνευ δὲν δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἠθικὴν ἀτμοσφαιρᾶν τῆς Γερμανίας.

Ὁ Ἀμερικανὸς ἦτον ἔτοιμος ν' ἀπαντήσῃ καὶ μετὰ πικρίας, ὡς μοὶ ἐφάνη, ὅτε ἡ Βέρθα, πιθανῶς ἔν' ἀποτρέψῃ τὴν θύελλαν, ἀνέκραξεν·

— Ἰδοὺ τὸ Νεύβειδ, ἡ ὠραία πατρίς τῆς Πριγκιπίσσης τῆς Ῥωμανίας!

Καὶ πάντων ἡ προσοχὴ ἐστράφη πρὸς τὴν εὐπρεπῆ παραρρήνιον πόλιν, καὶ πάντες ἐπλεον τὸν πανηγυρικὸν τῆς νέας ἡγεμονίδος, ἥτις ἔμαθον τότε ὅτι πλὴν ἄλλων προτερημάτων ἔχει καὶ τὸ τῆς ποιήσεως.

Τῆ 28 Σεπτεμβρίου 1879

Ξ.

Η ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ

[Μυθιστορία Ἰουλίου Σανδῶ, βραβευθεῖσα παρὰ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας].

Συγγραμ. 181 σελ. 680.

Γ'

Ἐν μιᾷ τῶν περυγῶν τῆς οἰκίας, ἀντικρὺ τῶν ὑπερώων τοῦ Μαυρικίου καὶ τῆς Μαγδαληνῆς, ὑπῆρχε μικρὸν οἰκίημα ἐκ τριῶν συνιστάμενον δωματίων, ἐν ᾧ κατώκει οἰκογένεια τεχνι- τῶν. Ὁ σύζυγος, ξυλουργὸς τὸ ἐπάγγελμα, ὠνομάζετο Πέτρος Μαρσῶ, ἦτο δὲ νέος εὐειδῆς καὶ Ῥωμαλέος ἄγων τὸ εἰκοστὸν πέμπτον τῆς ἡλικίας του ἔτος, εὐθυμὸς δὲ πάντοτε καὶ ἀγα-

θὸς καὶ ἀνυπόκριτος. Οὗτος δὲν ἐστιχοῦργε οὐδ' εἶχεν ἄλλην λύραν ἢ τὴν ρυκάνην του καὶ τὴν σμίλιν. Ἐγειρόμενος καθ' ἐκάστην ἅμα τῇ αὐγῇ εἰργάζετο φαιδρῶς ἀπὸ πρωίας μέχρι ἐσπέρας, ὡς ἐὰν ἦτο πεπεισμένος ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι ἡ ἀληθὴς τοῦ λαοῦ ποίησις, ἅμα δὲ καὶ τὸ ἀριστον σύστημα τῶν μέχρι τοῦδε ἐπινοηθέντων πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῶν ἐργατῶν. Προσπνῆς καὶ εὐχαρις, ἡ σύζυγός του ἔδραπτε πλησίον του, ἐπιτηροῦσα συγχρόνως τὰ δύο τέκνα της.

Ὁ Μαρσῶ διέκοπτεν ἐνίοτε τὴν ἐργασίαν του ὅπως ρίψῃ βλέμμα ἐπὶ τοῦ κεντήματος τῆς συζύγου του ἢ ὅπως λάβῃ εἰς τὰς ἀγκάλας του τὰ παιδιὰ, ἔπειτα δ' ἐξηκολούθει μετὰ πλείονος ζήσεως τὴν ἐργασίαν του. Ἐνίοτε ἡ νεαρὰ γυνὴ ἔφαλλε χαμηλῇ τῇ φωνῇ ἐν τῶν ἀθανάτων ἐκείνων ἁσμάτων, δι' ὧν ὁ Βερνιζέρος ἐπαρηγόρησε τὴν πατρίδα, ὁ δὲ ἀνὴρ διὰ φωνῆς ἰσχυρᾶς καὶ ὑπερηφάνου ἐπανελάμβανε τὸν ἐπιπόδον. Ὅτε δὲ ἐπλησίαζε τὸ τέλος τῆς ἡμέρας, ἡ οἰκοδέσποινα ἤσχολετο περὶ τὸ δεῖπνον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ καθήμενοι περὶ τὴν λιτὴν τράπεζαν διήγον τὴν ἐσπέραν δὴν συνδιαλεγόμενοι.

Ὁ Μαυρίκιος εἶχε πολλάκις παρατηρήσει ἐκ τοῦ παραθύρου του ὅλας τὰς λεπτομερείας τοῦ βίου τῆς ἐργατικῆς καὶ τιμίας ἐκείνης οἰκογενείας. Δὲν λέγω ὅτι ἠσθάνετο πρὸς αὐτὴν ἐνδιαφέρον ἢ ὅτι ἐξήτιε μάθημά τι ὠφέλιμον, τοὺς ἐβλεπεν ἀπλῶς ὡς θέαμα εἰς τὴν ὀκνηρίαν του εὐπρόσδεκτον. Ἀφ' ἑτέρου καὶ ἡ Μαγδαληνὴ παρηκολούθει ἀσμένως τὰ τοῦ βίου τῆς πτωχῆς οἰκογενείας, εὐρίσκουσα ἐν αὐτῷ μυστηριώδεις τι γόητρον, αὕτη δὲ καὶ οἱ δύο σύζυγοι συνῆψαν ἐν βραχεῖ γειτονικὰς σχέσεις. Ἡ Μαγδαληνὴ ἐθώπευε τὰ παιδιὰ δσάκις τὰ ἐβλεπεν ἐν τῇ κοινῇ εἰσόδῳ, κατὰ τὴν ἀσθένειαν δὲ τοῦ Μαυρικίου ὁ Μαρσῶ ἤρχετο πολλάκις, ὅπως μᾶθη περὶ τῆς ὑγείας του. Πρωτῶν τινά, παρατηρή- σασα ὅτι ὁ νέος ξυλουργὸς ἐρυκάνιζε καὶ ἐγλυφε δρῦν, ὡς ἄλλοτε ὁ Μαυρίκιος μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ ἱππότου, ἡ νεᾶνις μετὰ συγκινήσεως ἐθεώρει αὐτὸν ἐργαζόμενον. Κύπτων ἐπὶ τοῦ οὐκρίθαντός του, παρὰ τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον, ὁ Μαρσῶ ἐφαίνετο ἔχων τὸν νοῦν προσηλωμένον εἰς δυσχέ- ραιάν τινα, ἣν μάτην προσεποιεῖτο νὰ ὑπερπύ- δῃσῃ. Αἰφνης διὰ βιαιᾶς χειρονομίας μαρτυροῦ- σης τὸ ἀδύνατον, ἐρρίψε τὰ ἐργαλεία του, πλῆτ- των μετ' ἀπελπίσεως τὸ μέτωπόν του, ἔπειτα δὲ ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους ὡς ἀνθρωπος εἰς ἄκρον ἀποτεθαρρῆμένος. Ἡ σύζυ- γός του ἐπλησίασεν ὅπως ἐμψυχώσῃ αὐτὸν διὰ θωπειῶν καὶ τρυφερῶν λόγων, ἀλλὰ πρῶτον ἴ- σως ἤδη ἀπόθησεν αὐτὴν, δάκρυα δὲ ἀγανακτῆ- σεως ἐρρέυσαν ἐπὶ τῶν παρειῶν του. Ἡ γυνὴ ἤρξατο κλαίουσα καὶ αὐτὴ, ἐνῶ τὰ παιδιὰ μι- μούμενα τὸ παράδειγμα τῶν γονέων τῶν, ἐβῶν